

Els tribunals que s'han format a Colòmbia per jutjar les actuacions dels grups paramilitars han destapat veritables atrocitats. Una llei aprovada ara fa dos anys ha permès de localitzar nombroses fosses comunes on han aparegut centenars de persones que es donaven per desaparegudes des dels anys 90.

Un nen es posa les mans al cap davant les fotografies d'uns desapareguts, a Bogotà, el 26 de juliol propassat, durant una trobada convocada per organitzacions de víctimes del conflicte entre guerrilles i paramilitars.

Anys de terror a Colòmbia

Cada setmana, els colombians saben nous detalls sobre els anys del terror, de final dels anys 90 fins el 2005, en què els paramilitars van aplicar la seva implacable llei a moltes regions del país en nom de la lluita contra les guerrilles. Emparats per polítics locals i protegits a vegades per les forces armades, els diversos grups de les anomenades Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC) van fer desaparèixer centenars de persones –com confirmen les fosses comunes que s'han localitzat–, es van apropiat milers d'hectàrees de terres fèrtils i es van enriquir amb el narcotràfic i l'extorsió.

Les tortures i les desaparicions havien estat denunciades repetidament per les organitzacions socials, acusades pels paramilitars per aquest

fet de simpatitzar amb la guerrilla. Però d'uns quants mesos ençà, les denúncies sobre les pràctiques de les AUC han estat corroborades pels principals dirigents paramilitars a les audiències fetes davant els tribunals creats amb la llei de Justícia i Pau, aprovada ara fa dos anys. I també s'atreveixen a parlar a la premsa alguns paramilitars desmobilitzats. "El nostre cap, *Robinson*, ens obligava a beure'ns la sang dels capturats, i fins i tot a menjar-nos la carn dels morts", admetia un dels ex-paramilitars, que va combatre al departament selvàtic de Putumayo. "A la comuna 13 de Medellín, el mitjà que utilitzàvem per a fer desaparèixer la gent era la fossa. Els trossejàvem amb ganivets", va declarar un desmobilitzat a la revista *Semana*. "El Calb era especialista a esquarterar", va preci-

sar. A la comuna 13 es va lliurar un enfrontament, l'any 2001, entre les milícies urbanes de les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC) i els paramilitars, pel control del barri. Amb l'ajut de l'exèrcit, els paramilitars van desallotjar les FARC de la comuna.

Reconeixen excessos. Medellín, capital del departament d'Antioquia, era el feu de Diego Fernando Murillo Bejarano, més conegut per *Don Berna* i també per *Adolfo Paz*, un dels dirigents de les AUC, ara engarjolats, que van acceptar la desmobilització proposada pel president, Álvaro Uribe, en els acords de Santa Fe de Ralito, del juliol de 2003. En la intervenció davant el tribunal de Justícia i Pau, a Medellín mateix, *Don Berna* es va presentar com un *home de pau* disposat a fer-ho tot per Colòmbia. Va reconèixer "excessos" del seus homes, que, va dir, "no podia controlar", però no va respondre quan alguns dels familiars de les víctimes li van preguntar, a l'entrada del tribu-

nal, amb cartells a la mà, on eren unes persones que havien desaparegut dos, tres o quatre anys abans. A pocs metres de les famílies de les víctimes, un grup rebia amb pancartes de benvinguda *Don Berna*. Com revelava la premsa colombiana, al grup hi havia més gent que hi havia anat per força que no pas simpatitzants del cap del bloc Cacique Nutibara, encara actiu a Medellín malgrat la desmobilització. *Don Berna*, com bona part de la direcció de les Autodefenses, és reclamat per la justícia dels Estats Units, que l'acusa de tràfic de droga, i en demana l'extradició.

Unes quantes setmanes abans, a la ciutat de Barranquilla, a la costa atlàntica, va ser el torn de Rodrigo Tovar Pupo, conegut com *Jorge 40*. Si *Don Berna* es va destacar per la capacitat de no recordar res, i per això alguns analistes van dir que tenia amnèsia, *Jorge 40* va impressionar pel cinisme. Sense alterar-se, va acceptar que els paramilitars sota el seu control van matar 54 pescadors, que acusaven de simpatitzar amb la guerrilla, i, en un altre episodi, van posar fi a la vida de set agents d'hivenda, que havien ficat el nas en els seus negocis bruts. *Jorge 40*, el principal dirigent paramilitar de la costa, és acusat de la mort de més de 300 persones, des de professors universitaris fins a sindicalistes, tot passant per indígenes kankuamos i persones que es resistien a pagar la *vacuna*. Però malgrat les acusacions de participar en desenes de matances i de mantenir lligams amb el narcotràfic, *Jorge 40* també es va presentar com a pacifista. "La reconciliació del país és el meu somni, la meva motivació i la meva fita", va proclamar davant els jutges.

També a Barranquilla, en diverses sessions, Salvatore Mancuso, que va ser el segon home de les Autodefenses quan les dirigia Carlos Castaño, va llegir, com qui llegeix un document burocràtic, la llista d'algunes de les persones mortes pels seus homes. I, com *Jorge 40*, Mancuso va implicar polítics en el projecte dels paramilitars i va prometre que lliuraria béns de la seva propietat per rescabalar les víctimes. A la darrera sessió, Mancuso es va comprometre

a lliurar 26 béns rurals, per valor de 55.000 milions de pesos (uns 500 milions d'euros), a la Comissió Nacional de Reconciliació i Reparació. Mancuso, un ramader d'ascendència italiana, també és acusat de participar en desenes de matances i de fer negocis amb el tràfic de droga.

Beneficis penitenciaris. Amb les intervencions davant els tribunals de Justícia i Pau, els dirigents paramilitars intenten complir una llei que fixa un màxim de vuit anys de presó per les violacions de drets humans comeses abans de la desmobilització. Per obtenir els beneficis de la llei, que d'alguna manera els garanteix que no seran extradits als Estats Units, els paramilitars han de reconèixer els delictes davant els tribunals. Les organitzacions socials colombianes i les associacions de drets humans, com ara Amnistia Internacional consideren que la llei de Justícia i Pau –també coneguda pel seu número, 975– és molt indulgent amb els delinqüents.

"Les matances surten barates", comentava una de tantes víctimes de la violència paramilitar.

En canvi, el president colombià, Álvaro Uribe presenta l'acord amb els paramilitars com un dels seus èxits, perquè ha tret de la circulació 31.000 homes armats. Segons les dades oficials, unes 3.000 persones han demanat de comparèixer davant les unitats de Justícia i Pau, 44 ja hi han comparegut i 264 ho han de fer aquest semestre. Iván Orozco, polític de la Universitat dels Andes, reconeixia que amb els acords de Ralito i la llei de Justícia i Pau s'ha aconseguit que 55 dirigents paramilitars siguin a la presó, disposats a aclarir els anys del terror. Els principals dirigents de les AUC són empresonats a Itaguí, per ordre del president mateix.

L'emergència de nous grups, les accions delictives de molts desmobilitzats i els vincles dels paramilitars amb polítics propers a Uribe matisen l'optimisme governamental. A moltes zones, les Àguiles Negres, que, se-

DÉNIA

DEL 19 AL 25 D'AGOST 2007
Auditori del Centre Cultural
20:30 h

XIX

SETMANA INTERNACIONAL DE LA MÚSICA

SETMANA JOVE

Diumenge, 19
CRISTINA MARTÍ, guitarra

Dilluns, 20
SOLISTES DE L'AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MÚSICAL DE DENIA

SETMANA INTERNACIONAL

Dimarts, 21
"CAMERATA VIRTUOSI"
Dir. Joaquín Palomares, "Temas de Cine"

Dimecres, 22
ALESSIO BAX, piano
LUCILLE CHUNG, piano

Divendres, 24
CARLOS DAZA, baríton
RICARDO ESTRADA, piano

Dissabte, 25
"TRIO MARTINÜ"

MUNICIPI DE DENIA
DIRECCIÓ DE CULTURA

DEPARTAMENT DE CULTURA
GOVERN DE LES ILLES BALEARS

“Insisteixo en el diàleg per arribar a un acord humanitari”

Gustavo Moncayo, el ‘caminant de la pau’ de Colòmbia

Amb una marxa de 900 quilòmetres a peu, travessant mig país, per demanar un acord per a l’alliberament del seu fill Pablo Emilio –un caporal segrestat per les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC) fa més de nou anys–, Gustavo Moncayo s’ha convertit en el nou heroi colombià. Arribat a Bogotà el dia 1 d’agost, Moncayo ha estat rebut pel president Álvaro Uribe i és festejat pels mateixos polítics que fins ara l’havien menyspreat. Des de la plaça de Bolívar, al centre de Bogotà, on viu en una tenda des de fa dues setmanes, Moncayo, en conversa telefònica amb EL TEMPS, reitera que “el diàleg” és l’única forma d’assolir un acord per alliberar als més de 50 segrestats per les FARC. Entre els segrestats hi ha el seu fill, però també la candidata presidencial Ingrid Betancourt, a més d’alguns diputats i militars.

—Per què va decidir començar la marxa?

—Vaig començar a caminar el 17 de juny al meu poble, Sandoná, prop de la frontera amb l’Ecuador, amb la intenció d’arribar a Bogotà per buscar la solidaritat de Colòmbia per arribar a un acord humanitari.

—En algun moment heu estat a punt de plegar?

—No, en cap moment, i ara menys que mai. Vull continuar pels segrestats i espero anar a Espanya i Suïssa, per internacionalitzar el debat sobre la necessitat d’aconseguir un acord humanitari.

—Us heu sentit menyspreat pel president Uribe?

—No. Penso que va haver-hi una tergiversació de les diferències de la nostra trobada, en què ell va anunciar

que dialogaria amb les FARC en uns municipis determinats una vegada alliberats els segrestats.

—Què hauria d’haver fet Uribe i no ha fet per l’alliberament dels segrestats?

—L’acord humanitari. Insisteixo en el diàleg, i crec que s’han de posar els punts sobre la taula amb la finalitat d’aconseguir un acord.

—I què no han fet les FARC i haurien pogut fer?

—Alliberar els segrestats. Però de moment no us podria dir si les FARC tenen voluntat política per fer aquest pas i deixar anar els segrestats.

—Fins quan estareu a la plaça de Bolívar de Bogotà, en una tenda de campanya prop del palau presidencial?

—Ens hi quedarem fins que s’assoleixi l’acord humanitari. Esperem que no sigui gaire temps i que finalment aconseguim allò que més volem: la llibertat dels nostres familiars.

—Creieu que podeu ser instrumentalitzat pels polítics?

—Mantinc una posició ferma, de defensa de la pau i de l’acord humanitari. Hauran de ser el polítics que canviïn i s’adaptin al nostre discurs, i parlin de pau, de no a la guerra i de sí a l’acord humanitari i de com trobar solucions a aquest problema.

—Us veieu com un nou Mahatma Gandhi, amb qui us han comparat a Colòmbia?

—Francament, no. Potser l’ideal de la gent del poble es pot comparar amb allò que demanava aquest gran personatge. Però jo sóc una persona humil, que continuaré lluitant, i espero que el món em recordi com això, com un lluitador per la pau.

El professor colombià Gustavo Moncayo s’adreça, amb la foto del seu fill de fons, a la gent que l’ha rebut a la plaça Bolívar de Bogotà, el dia 1 d’agost proppassat.

gona les fonts de la seguretat, poden comptar amb més de mil homes, han ocupat el lloc deixat pels paramilitars desmobilitzats. Les Àguiles Negres es mostren tan brutals com els seus antecessors, i no tan ideològics. I es

dediquen, sense dissimular, al tràfic de droga i a l’extorsió. Darrere de la formació de les Àguiles Negres podria haver-hi Vicente Castaño, germà de Carlos Castaño, que no va acceptar els acords de Ralito. Segons

les fonts oficials, Carlos va ser mort per Vicente perquè criticava la participació dels paramilitars en el tràfic de droga.

Antoni Castel